

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Przewodniczący
Andrzej Jakubiak

DNB/IV/7111/150/1/11/MS

Warszawa, 2011-11-24

Prezisi zarządów banków

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego obserwuje, że rosnąca liczba banków działających na polskim rynku, dążąc do zapewnienia sobie jak najlepszej pozycji rynkowej, podejmuje działania prowadzące do wzrostu niedopasowania struktury aktywów i pasywów banku oraz ryzyka płynności, poprzez oferowanie swoim klientom lokat z dzienną kapitalizacją odsetek, skonstruowanych w ten sposób, iż pozwalają na uniknięcie płacenia podatku dochodowego od uzyskanego przychodu z tytułu odsetek (tzw. lokaty antypodatkowe). Z danych UKNF wynika, że wg stanu na 31.08.2011 r. tzw. lokaty antypodatkowe stanowiły ok. 20% depozytów gospodarstw domowych w bankach posiadających tego typu produkty (w całym sektorze udział ten wynosił ok. 17%).

Banki oferujące tzw. lokaty antypodatkowe wykorzystują przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8 poz. 60 z późn. zm.). Zawarta w nich konstrukcja ustalania podstawy opodatkowania oraz kwoty podatku należnego powoduje, że od odsetek naliczonych w kwocie niższej niż 2,50 zł, podatek wynosiłby 0,49 zł, jednak jest zaokrąglany do zera, a w związku z tym nie jest pobierany. Rzeczywisty dochód z tzw. lokaty antypodatkowej jest wyższy, niż z lokaty, gdzie od odsetek pobierany jest podatek dochodowy, dodatkowo, banki oferują możliwość zakładania wielu tego typu lokat. Tak ukształtowana optymalizacja podatkowa jest podstawową informacją zawartą w przekazach reklamowych banków, co powoduje, że popularność tzw. lokat antypodatkowych jest wśród klientów duża, zaś łączna wartość zgromadzonych przez banki tego typu środków przekroczyła 70 mld zł.

Zgodnie z informacjami zawartymi w uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (dokument Ministerstwa Finansów z 13.11.2011 r.), intencją ustawodawcy wyrażoną w ustawach podatkowych było przede wszystkim jednolite opodatkowanie przychodów uzyskiwanych z tytułu odsetek kapitałowych bez względu na kwotę zdeponowanych środków finansowych i uzyskiwanych odsetek. W związku z powyższym, aby zapewnić pełną realizację zasady równości podatników w odniesieniu do przychodów z odsetek, które z natury rzeczy w ujęciu dziennym są niewielkimi kwotami, planowane jest wprowadzenie od przyszłego roku zmian w obecnie obowiązujących przepisach w ten sposób, że podstawa opodatkowania oraz kwota podatku będzie zaokrąglana do pełnych groszy w górę.

Tym samym, mając na względzie zarówno skalę tzw. lokat antypodatkowych w sektorze bankowym, jak i zapowiedzi Ministerstwa Finansów dotyczące zmiany przepisów ordynacji podatkowej należy zwrócić uwagę na wynikające z tego zagrożenia oraz na zidentyfikowane nieprawidłowości występujące w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności w bankach.

- I. Banki finansujące swoją działalność z tzw. lokat antypodatkowych, w szczególności te, w których obserwuje się znaczącą koncentrację tego typu lokat w źródłach finansowania, narażone są na gwałtowny odpływ środków oraz/lub gwałtowny wzrost kosztów finansowania spowodowany wejściem w życie proponowanych zmian w przepisach ordynacji podatkowej. Wynikające z tego ryzyko płynności oraz ryzyko wyniku finansowego (biznesowe) powinno być przedmiotem szczególnego zainteresowania i analiz ze strony władz banków, przede wszystkim w zakresie efektywnego ograniczenia ww. rodzajów ryzyka.

Oczekuję, że banki podejmą niezbędne działania oraz odpowiednio przygotują się do zmian w otoczeniu biznesowym i prawnym.

- II. Oferowanie przez banki tzw. lokat antypodatkowych wskazuje na nieprawidłowości w zarządzaniu ryzykiem braku zgodności.

Chciałbym w tym miejscu przypomnieć, że tematyka zarządzania ryzykiem braku zgodności została szeroko omówiona w dokumencie Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego pt.: „Compliance and Compliance Function in Banks”, którego tłumaczenie na język polski zostało przekazane bankom w 2006 r. Zasady w nim zawarte są podstawą odniesienia do oceny banków działających zarówno na międzynarodowym, jak i jednolitym rynku Unii Europejskiej. Podkreślono tam znaczenie funkcji zapewnienia zgodności dla bezpieczeństwa banków, systemu finansowego i deponentów oraz wskazano na znaczenie etyki w biznesie jako podstawy budowania instytucji finansowej opartej na przepisach prawa i regulacjach wewnętrznych.

Zgodnie z wytycznymi Komitetu Bazylejskiego, jednostka ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności powinna w sposób aktywny identyfikować, dokumentować i oceniać ryzyko braku zgodności związane z operacyjną działalnością banku, w tym z przygotowywaniem nowych produktów i praktyk operacyjnych, proponowanym zaangażowaniem w nowe rodzaje działalności gospodarczej bądź relacjami z klientami lub istotnymi zmianami w naturze tych relacji. Jeśli w banku istnieje komitet ds. nowych produktów, jednostka ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności powinna być w nim reprezentowana.

W dokumencie tym wskazano również, iż banki powinny stosować wysokie standardy w prowadzeniu działalności i zawsze starać się **przestrzegać zarówno ducha, jak i litery prawa**. Podkreślono, że **banki, które świadomie uczestniczą w transakcjach odpowiadających potrzebom klientów chcących uniknąć obciążeń podatkowych narażają się na duże ryzyko braku zgodności**.

Kwestia ryzyka braku zgodności została również uregulowana w art. 9-9c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) oraz uszczegółowiona w § 22-26 uchwały Nr 383/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania

przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego. Zgodnie z ich postanowieniami, na Radzie Nadzorczej spoczywa obowiązek sprawowania nadzoru nad zarządzaniem ryzykiem braku zgodności, zaś na Zarządzie – odpowiedzialność za efektywne zarządzanie tym ryzykiem.

Obserwowana przez Urząd Komisji Nadzoru Finansowego sytuacja wskazuje, że funkcjonowanie w wybranych bankach jednostek ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności jest nieskuteczne. Powyższe może stanowić podstawę do zastosowania wobec banku sankcji nadzorczych przewidzianych w ustawie – Prawo bankowe.

W związku z tym oczekuję, że banki niezwłocznie dokonają przeglądu oraz wyeliminują stwierdzone nieprawidłowości w procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Informacje o podjętych działaniach powinny zostać przekazane do UKNF nie później niż do końca grudnia 2011 r.

Z powołaniem
PRZEWODNICZĄCY
KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
A. Jakubiak
Andrzej Jakubiak

Do wiadomości:

1. Minister Finansów - Pan Jan Vincent-Rostowski
2. Prezes Narodowego Banku Polskiego - Pan Marek Belka